

Svenska jägares och lantbrukares attityder till vildsvin, åteljakt och utfodring av vilt

Attitudes of Swedish farmers and hunters to hunting wild boar over bait and to supplementary feeding of ungulates

---

Fredrik Widemo

RAPPORT 7094 | MAJ 2023

Svenska jägares och lantbrukares attityder till vildsvin, åteljakt och utfodring av vilt

*Attitudes of Swedish farmers and hunters to hunting wild boar
over bait and to supplementary feeding of ungulates*

av Fredrik Widemo

NATURVÅRDSVERKET

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

E-post: natur@cm.se

Postadress: Arkitektkopia AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-7094-6

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2023

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2023

Omslagsfoto: Fredrik Widemo

Förord

Den 1 juli 2021 beslutade regeringen om ändringar i jaktförordningen (1987:905) som innebar möjlighet för länsstyrelserna att förbjuda eller ställa upp villkor för utfodring av klövvilt. Ändringarna innebar också en utvidgning av Naturvårdsverkets möjlighet att föreskriva om åteljakt.

Ändringarna i jaktförordningen motsvarade de uttalanden om kommande förordningsändringar som regeringen gjorde i propositionen Utfodring av vilt, prop. 2020/21:183 och som bifölls av riksdagen den 22 juni 2021. I korthet innebar ändringarna att beslut om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn endast får omfatta utfodring som klövvilt kan tillgodogöra sig. Beslutet får dock inte omfatta utfodring i form av saltstenar, viltåkrar eller foder som placeras på åtelplatser för att bedriva åteljakt. Vidare innebar ändringarna att Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om åtling för jakt vid åtelplatser som anordnats för ändamålet (åteljakt). De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 oktober 2021.

Denna rapport undersöker jägares och lantbrukares attityder till vildsvin, till utfodring av vilt och till jakt på åtel genom attitydstudier. Resultaten baseras på attitydstudier riktade till jägare respektive lantbrukare utförda under 2021. Parallellt genomfördes även en ekologisk undersökning av betydelsen av olika fodergivor för besöksfrekvensen av klövvilt vid åtlar. De resultaten utgör ett examensarbete och redovisas därför inte här utan separat. Rapporten har tagits fram på uppdrag av Naturvårdsverket som en del i kunskapsunderlaget vid framtagande av föreskrifter för åteljakt. I början av rapporten finns en kortare sammanfattad fråga-svars del som utvecklas mer i diskussionsdelen.

Rapporten är författad av Fredrik Widemo, SLU, Institutionen för vilt, fisk och miljö. Författaren ansvarar själv för innehåll, slutsatser och eventuella rekommendationer i rapporten. Erica Stigblom har fungerat som redaktör på Naturvårdsverket under processen. Även David Bruun och Anders Broby har deltagit i den interna kollegiala granskning som gjorts inom Naturvårdsverket. Arbetet har finansierats via Naturvårdsverkets anslag för åtgärder för värdefull natur.

Naturvårdsverket januari 2023

Carl-Johan Lindström
Enhetschef Viltförvaltningsenheten

Författarens förord

Rapporten har tagits fram på uppdrag av Naturvårdsverket som en del i kunskapsunderlaget för framtagande av föreskrifter om åtling för jakt vid åtelplatser som anordnats för ändamålet.

Resultaten i rapporten baseras på attitydstudier riktade till jägare respektive lantbrukare och utförda under 2021. Parallellt genomfördes även en ekologisk undersökning av betydelsen av olika fodergivor för besöksfrekvensen av klövvilt vid åtlar. De resultaten utgör ett examensarbete och redovisas därför inte här utan separat.

Rapporten inleds med kortfattade svar på de frågor som Naturvårdsverket ställt i sin uppdragsbeskrivning, med hänvisningar till relevanta sidor i själva rapporten. För att öka läsbarheten av rapporten presenteras referenser som fotnoter i inledning, metodbeskrivning respektive diskussion. På motsvarande sätt visas statistiska detaljer som fotnoter i resultatdelen.

Nyköping i december 2022

Fredrik Widemo

Innehåll

Sammanfattning	6
Abstract	7
Frågor och svar	8
1. Inledning	10
2. Material och metoder	13
2.1 Uttag och datainsamling	13
2.2 Analyserade frågor	13
2.3 Populationstätheter av vildsvin	14
2.4 Analyser	14
3. Resultat	15
3.1 Förekomst av vildsvin	15
3.2 Utfodring	16
3.3 Åtling	19
3.4 Skador och avskjutning	21
4. Diskussion	23
Referenser	29
Tack	32

Sammanfattning

Rapporten undersöker jägares och lantbrukares attityder till vildsvin, till utfodring av vilt och till jakt på åtel genom attitydstudier. Majoriteten jägare och lantbrukare från Götaland och Svealand uppgav att vildsvin fanns etablerade, och de flesta respondenterna med vildsvin ansåg att stammen var för stor och orsakade oacceptabla skador på grödor.

Utfodring av klövvilt var vanligare bland jägare än bland lantbrukare; i bägge grupperna var vildsvin den klövviltart som minst andel ville gynna. De viktigaste skälen att utfodra var att minska skador, förenkla jakt och att avleda klövvilt från skadekänsliga områden. Jägare som utfodrade vilt sköt fler vildsvin, och ansåg att mängden skador på grödor var mindre än jägare med vildsvin som inte utfodrade vilt. Det fanns inga samband mellan utfodring och synen på skador på grödor för lantbrukare. Cirka 10 % av lantbrukarna ansåg att utfodringen var för omfattande på deras brukningsenhet och cirka 20 % ansåg att utfodringen var för omfattande på angränsande fastigheter.

Hälften av jägarna och 60 % av lantbrukarna med vildsvin hade åtlar, i huvudsak för att jaga vildsvin. Det var ingen signifikant skillnad i synen på skador mellan jägare eller lantbrukare som hade respektive inte hade åtlar. Däremot fanns det ett positivt samband mellan skadenivåerna och hur ofta åtlarna nyttjades, vilket antyder att jaktrycket ökar när skadorna ökar. Jägare med åtlar sköt fler vildsvin än de som inte hade åtlar och åteljakten stod för 43 % av alla fällda vildsvin. Åteljakten är därmed av avgörande betydelse för regleringen av vildsvinsstammen.

En majoritet av jägarna ville se vildsvin minst varannan gång de besökte en åtel för att tycka att åteljakt skulle kännas meningsfull, men besöksfrekvensen var lägre än så. Jägare uppgav att det var vanligare att de såg klövvilt på åtlar med foderspridare än på åtlar där större mängder foder lades ut mer sällan, och det fanns även en positiv effekt av mängden foder för gruppen med foderspridare. Det finns en potential att öka åteljakten, då hälften av jägarna med vildsvin inte har åtlar och 40 % av dem med åtlar inte utnyttjar dem. Samtidigt finns en uppenbar risk att besöksfrekvensen av vildsvin skulle minska genom begränsande regelverk för åtling, vilket sannolikt skulle försvåra en sådan utveckling.

Syftet med utfodring är att stödja eller avleda viltet, medan syftet med åtling är att förenkla jakt. I bägge fallen har utplaceringen av fodret en styrande och sannolikt även en stödjande effekt. Sammantaget är det svårt eller ogörligt att separera de ekologiska effekterna av utfodring och åtling, och lika svårt att skilja dem definitionsmässigt. Alla former av utfodring och åtling kan ha stödjande effekter, men de kan kompenseras för genom utökad jakt.

Nyckelord: Utfodring, Åtel, Vildsvin, Jakt

Abstract

This report investigates the behaviours and attitudes of hunters and farmers to wild boar, to supplementary feeding of ungulates and to hunting wild boar over bait. A majority of all hunters and farmers in the Swedish regions of Götaland and Svealand had established populations of wild boar. In both groups, a majority of those with wild boar thought that the populations were too large and that wild boar caused unacceptable damage to crops.

Supplementary feeding was more common amongst hunters as compared to farmers. In both groups, wild boar was the ungulate least preferred to benefit from feeding. Important motives for feeding were reducing damage, simplifying hunting and diverting ungulates from crops. Hunters who fed ungulates shot more wild boar and perceived damage to crops as smaller as compared to hunters not feeding ungulates. There were no relationships between feeding and attitudes to damage to crops for farmers. Approximately 10 % of the farmers thought that supplementary feeding was too large on the estate where they farmed and 20 % thought it was too large in surrounding estates.

Half of the hunters and 60 % of the farmers had baits on their hunting grounds or farms, respectively. The main reason was to hunt wild boar. There were no differences in attitudes to damage to crops between hunters or farmers who had baits and those who didn't, but it was more common to hunt wild boar over bait where damage was thought to be more common. This suggests that the hunting pressure is increased in response to perceived damage to crops. Hunters with baits shot more wild boar than those without and 43 % of all wild boar were shot over bait. Hunting over bait is the form of hunting accounting for the largest proportion of the wild boar bag and is probably crucial for regulating Swedish wild boar populations.

A majority of the hunters wanted to see wild boar at least 50 % of the time baits were visited in order for baiting to be deemed worthwhile, but the visitation rate was lower. It was more common to see wild boar on baits with higher access to baiting material. There is a potential for increased hunting over bait as only half of the hunters with wild boar have baits and 40 % of those with baits did not hunt there. However, any regulation of the amounts of baiting material is likely to affect visitation rates by wild boar and they are probably crucial for generating interest in hunting over bait.

The purpose of supplementary feeding is to support and divert game, while the purpose of baiting is to simplify hunting. However, supplying food will in both cases affect movement patterns and have a supporting effect. In all, it is difficult or impossible to separate completely the effects of feeding and baiting and equally difficult to find mutually exclusive definitions in practical management. While all forms of feeding may have supporting effects, they can be compensated for by increased culling.

Keywords: Supplementary feeding, Baiting, Wild boar, Hunting

Frågor och svar

Nedan specificeras de frågor som Naturvårdsverket ställt i sin uppdragsbeskrivning, samt kortfattade svar med hänvisningar till relevanta sidor i rapporten.

1. *Hur kan åtelplats skiljas från utfodringsplats?*

Det är definitionsmässigt möjligt att specificera en åtel som en plats där vilt utfodras i första hand för att möjliggöra jakt vid åteln, medan en utfodringsplats är en plats där vilt utfodras huvudsakligen av andra skäl. I praktiken kommer det dock vara svårt att skilja dem åt då endast syftet skiljer. Vidare kommer både åtlar och utfodringsplatser påverka viltets rörelser i landskapet, samtidigt som bägge kan ha stödande effekter på viltstammarna. Det förekommer att viss jakt bedrivs på vad som snarast bör ses som foderplatser, då det är det huvudsakliga syftet med åtgärden.

s. 10–11, 27–28

2. *Hur ser dagens situation ut beträffande åtling för jakt på klövvilt inom respektive region (Norrland, Götaland och Svealand)?*

Åtling bedrivs liksom utfodring i första hand i Götaland och Svealand. Det finns en mycket stark koppling mellan en etablerad vildsvinsstam och åtling; det förekommer knappt åtlar för klövvilt där vildsvin saknas, möjligen med undantag för tillfälliga äppelhögar inför älgjakten.

s. 19

3. *Utfodring – hur utfodrar man idag och vilket foder attraherar de olika klövviltarterna?*

Älg och rådjur är selektiva kvalitetsbetare med större krav på foderkvalitet än övrigt klövvilt, vilket även avspeglas i utnyttjande av foder. Gräsbaserat ensilage utgör exempelvis fullvärdigt foder för dov- och kronhjort, men inte för rådjur och älg som föredrar bladrikt grovfoder. Spannmål utnyttjas av alla klövvilt, och vildsvin visar en stark förkärlek för majs och ärtor. Det är betydligt vanligare att utfodra med majs och ärtor bland dem som har vildsvin, än på foderplatser främst avsedda för annat klövvilt. Samtidigt är majs och ärtor det mest använda fodret på åtlar för klövvilt. Data saknas för att analysera hur olika foder attraherar vilt; detta skulle kräva en kontrollerad ekologisk studie. Sannolikt avspeglar dock dagens foderval attraktionskraften, baserad på praktisk erfarenhet.

s. 17-18, 20

4. *Vilka platser är bäst lämpade för åteljakt på klövvilt?*

Syftet med en åtel är att attrahera vilt, vilket innebär att vilt kommer dras till området och uppehålla sig där. Detta kan leda till ett ökat betestryck inom flera hundra meter från åteln. Avledande utfodring bedrivs typiskt långt från de grödor man söker skydda, ofta i mogen skog för att minska risken att angränsande ungsogar ska utsättas för ökat betestryck. Vill man minska risken för skador kan en motsvarande placering av en åtel användas; ofta placeras dock åtlar mer öppet för att ge bättre överblick och ljusförhållanden för jakten, som främst bedrivs i mörker. Artificiell belysning på åteln och termiska eller ljusförstärkande riktmedel gör det möjligt att jaga på åtlar i skog, men det är samtidigt enklare att hitta fällda djur i mer öppna miljöer. En viktig aspekt att tänka på vid placering av en åtel är att det inte är tillåtet att locka vilt från angränsande

marker utan jakträttshavarens tillstånd. Eftersom vildsvin lockas över avstånd på upp till en kilometer skulle en strikt tillämpning av en sådan lagstiftning ställa krav på omfattande grannsamverkan, alternativt begränsa möjligheterna till åteljakt på alla små och medelstora fastigheter.

s. 26

5. *Tids- och arealasppekter, exempelvis hur mycket utlagt åtelmaterial per åtel eller ytenhet bedrivs generellt idag?*

Den genomsnittliga fodergivningen bland dem som har åtlar för klövvilt med foderspridare var 2,4 kilo. Tretton procent uppgav att de lägger ut större mängder foder på åtlarna och fyller på när det tar slut.

s. 19

6. *Underlag för bedömning om samma regler för åtling bör gälla i hela landet eller om det bör införas bestämmelser som innebär att regleringen tar hänsyn till att förhållandena ser olika ut i olika delar av landet.*

Denna fråga är svår att besvara ur ett forskningsperspektiv, bland annat då svaret beror på syftet med en reglering av åtling. Om syftet är att undvika stödjande effekter av utlagt foder finns dock ingen anledning att reglera åtling om inte även utfodring är reglerat. Idag regleras utfodring i huvudsak bara i begränsade områden under begränsad tid. En rimlig hantering vore då möjlig att vid ett eventuellt beslut om utfodringsförbud även överväga reglering av åtling inom samma område. Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att det finns en risk att åteljakts effektivitet då begränsas i de områden där den kanske behövs mest. Den viktigaste faktorn som kan begränsa eventuella problem är sannolikt jakttrycket.

7. *Kunskap om hur föreskrifter om åteljakt kan beakta trafiksäkerhetens intressen.*

Åtlar kommer liksom foderplatser attrahera vilt och om sådana platser anläggs nära trafikerade vägar kan risken för viltolyckor öka. Risken kommer att minska med ökande avstånd till väg, och kan även minskas genom att ha åtlar respektive foderplatser på bägge sidorna av en väg men på tillräckligt avstånd. Då behöver viltet inte korsa vägen för att finna foder.

s. 26-27

8. *Läget i andra länder, om det finns exempel i andra länder där utfodring är förbjuden men åtling är tillåtet?*

I Tyskland finns sådan lagstiftning. Eftersom jakten regleras genom lagstiftning på delstatsnivå skiljer dock reglerna en del. I många förbundsländer är utfodring av vilt förbjudet, utom om myndigheterna förklarar att det råder "nödtid" vintertid (då det istället förekommer utfodringsplikt). Däremot är det tillåtet med åtlar, men med en begränsad fodergiva per dag. Även här skiljer sig reglerna åt mellan förbundsländer, med en maximal fodergiva på 1–5 kg och 3 kg spannmål per dag som den vanligaste begränsningen. Den absoluta merparten av svenska åtlar har en motsvarande giva idag.

s. 25–26

9. *Forskningsläget – att resultatet i kunskapsunderlaget sätts i relation till aktuell forskning som finns kring användande av åtel.*

Rapporten diskuterar resultatet i relation till befintlig, publicerad forskning om jakt vid åtel. Gränsdragningar försvåras dock av problemet att identifiera vad som utgör åtling och vad som utgör utfodring. Ofta diskuteras åtling som "supplementary feeding" i den vetenskapliga litteraturen snarare än "baiting".

1. Inledning

Tillgång till föda är en av de viktigaste faktorerna som begränsar överlevnad och reproduktion för vilt, inte minst i tempererade områden där födotillgången varierar med årstiderna¹. Ett sätt att samskapa ekosystemtjänster från vilt är därmed att tillföra föda i miljön genom utfodring², för att på så vis minska den begränsande effekten av födobrist. Utfodring är vanligt förekommande och omfattar allt från till exempel småfåglar och fjällräv till rådjur och vildsvin. Rapportens fokus är dock inriktat på klövvilt.

Ofta har utfodring till syfte att öka överlevnaden, och sådan *stödjande* utfodring av klövvilt leder ofta lokalt till högre tätheter av djur än vad ett område stabilt hyser utan utfodring³. Detta medger bland annat en ökad leverans av ekosystemtjänster i form av viltkött och rekreationsvärden från jakt. Samtidigt finns det även etiska aspekter, som att minska lidandet hos svältande djur⁴. Stödjande utfodring bedrivs framför allt vintertid, då överlevnaden kan vara tydligt födobegränsad.

Utfodring attraherar vilt, vilket gör att viltet spenderar mindre tid i andra områden. Samtidigt kommer viltet att uppfylla delar av sitt energibehov genom att förtära utlagt foder, istället för att födosöka mer utspritt i landskapet. *Avledande* utfodring har som syfte att styra viltet till mindre skadepåverkade områden och kan minska skadorna på grödor⁵ och skog⁶, samt minska viltolyckor i trafiken⁷. Det är dock inte alltid så sker⁸. Avledande utfodring kan bedrivas både för att skydda mognande grödor under vegetationsperioden och för att skydda höstsådda grödor eller vallar vintertid.

För att en avledande utfodring ska fungera krävs att en tillräckligt stor andel av viltpopulationerna attraheras till foderplatsen och uppehåller sig där under tidsrymder som påverkar deras födointag på andra platser. Detta kräver normalt så stora och smakliga foder mängder att det även kommer att finnas stödjande effekter under de delar av året då födotillgången är begränsande. Samtidigt kommer en fungerande stödjande utfodring alltid även ha en styrande funktion på klövviltet i landskapet. Följaktligen finns det både styrande och stödjande effekter av all fungerande utfodring, och så länge man placerar foderplatserna i mindre skadepåverkade områden kommer den styrande effekten även fungera avledande (Fig. 1). Därmed är det i praktiken enbart syftet med utfodringen som skiljer, och ofta kommer viltförvaltaren sannolikt ha flera syften med sin utfodring⁹.

Vid åteljakt placeras foder på platser i landskapet huvudsakligen i avsikt att locka dit vilt som kan fällas vid åteln. Precis som vid avledande utfodring så kommer attraktionen som åteln har på viltet bero på hur vanligt det är att finna

---

¹ Albon & Langvatn 1992, Profitt m.fl. 2016, Abrahms m.fl. 2021

² Widemo m.fl. 2019

³ SOU 2014:54a

⁴ Johansson 2018, Widemo m.fl. 2019

⁵ Calenge m.fl. 2004

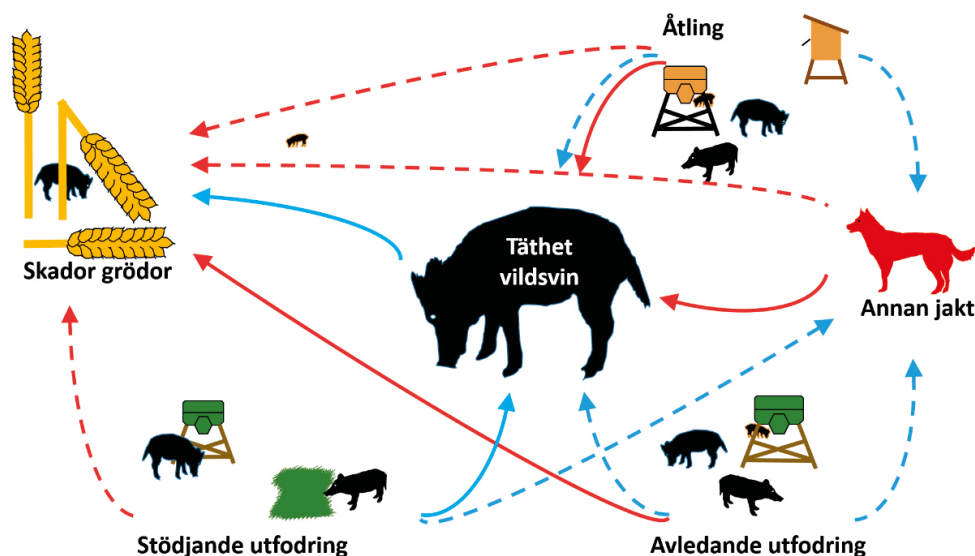
⁶ Kubasiewicz m.fl. 2016

⁷ Andreassen m.fl. 2005

⁸ Milner m.fl. 2014, Kubasiewicz m.fl. 2016

⁹ Johansson 2018

smakligt foder där; därmed kommer det sannolikt krävas fodermängder som även ger stödjande effekter för att få en hög attraktionskraft på en åtel. Precis som för distinktionen mellan stödjande och avledande utfodring så kommer det huvudsakliga syftet vara vad som särskiljer en åtel från en foderplats. Även om en åtel till skillnad från en foderplats i första hand är till för att förenkla jakt kommer den dock både ha en styrande och en stödjande effekt. Stödjande utfodring, avledande utfodring och åtling kan även indirekt förenkla annan jakt, då det är lättare att förutsäga var man kan finna djuren exempelvis vid hundjakt (Fig. 1).

Figur 1. Schematisk bild över effekterna av stödjande och avledande utfodring samt åtling på vildsvinsstammen och på mängden skador på grödor. Röda pilar innebär en minskning och blå pilar en ökning; heldragna pilar innebär direkta effekter, medan streckade pilar innebär indirekta. Det finns fler orsakssamband än de som visas i figuren, men som inte bedöms relevanta för rapporten. Exempelvis kan åtlar förenkla annan jakt (visas), men en intensiv åteljakt kommer minska möjligheter och behov av annan jakt (visas ej).

Ofta finner man positiva samband mellan utfodring och viltstammarnas storlek, men långt ifrån alltid. En viktig anledning är att ett ökat jakttryck kan kompensera för ökad överlevnad och reproduktion¹⁰. Även om man finner positiva samband mellan utfodring och populationsstorlek¹¹ så är det mycket svårt att uttala sig om orsakssambanden utan att genomföra storskaliga experiment. Å ena sidan så ökar utfodring överlevnaden och potentiellt reproduktionen, å andra sidan är de som utfodrar sannolikt mer benägna att lägga ut mycket foder om det finns många individer som ska dela på fodret. Eventuella positiva samband mellan viltstammarnas storlek och utfodring beror följaktligen samtidigt på utfodringens positiva effekter på överlevnad respektive reproduktion och en ökad vilja att utfodra viltet. Extra problematiskt blir det att utröna orsakssamband om det enda måttet på populationsstorleken baseras på avskjutningsstatistik, där avskjutningen kan påverkas både direkt och indirekt av utfodring och åtling.

¹⁰ SOU 2014:54b

¹¹ Geisser & Reyer 2004, Oja m.fl. 2014

Stödande effekter av utfodring på våra breddgrader kommer främst öka överlevnaden för klövvilt och i andra hand reproduktionen¹². Hjortvilt är vad man på engelska kallar ”capital breeders”; de har en fast brunstperiod och bygger upp energireserver under vegetationsperioden, och de används bland annat till fosterutvecklingen under vintern. Vildsvin ligger däremot närmare en klassificering som ”income breeders”, där ökade födoresurser ökar sannolikheten att honor går i brunst under olika tider på året¹³. Därmed kommer vildsvin normalt i större utsträckning än hjortvilt öka sin reproduktion som en respons på utfodring. Vildsvin är även den viltart som står för merparten av skadorna på grödor¹⁴. Därmed har vildsvinet stått i fokus för de senaste decenniernas diskussioner om eventuell reglering av utfodring av klövvilt i Sverige¹⁵.

Många andra arter påverkas av utfodring av klövvilt, både positivt (ex. fröätande fåglar och mindre däggdjur)¹⁶ och negativt (ex. markhäckande fåglar)¹⁷. Genom att tillföra foder på foderplatser och till åtlar koncentreras klövviltets strukturerande effekter på ekosystemen i en mosaik med större lokala variationer än som vore fallet om klövviltet förekommit mer utspritt¹⁸. Detta kan ha positiva effekter på biologisk mångfald på landskapsnivå, då variationen i livsmiljöer ökar, men kan samtidigt leda till problem med skador på grödor och skog samt höga predationstryck exempelvis på markhäckande fåglar¹⁹ på olika rumsliga skalor.

Vidare kan smittspridning öka genom utfodring²⁰. Det finns följaktligen även andra hänsyn att ta när det gäller utfodring och åtling, men att utreda de effekterna kräver andra former av undersökningar och ligger utanför fokuset för denna rapport.

Sedan hösten 2021 finns en möjlighet för länsstyrelserna att med stöd av Jaktlagen²¹ förbjuda utfodring i geografiskt avgränsade områden under en begränsad tid, i syfte att begränsa viltolyckor eller allvarlig skada på egendom. För att kunna tillämpa begränsningen av utfodring är det även nödvändigt att definiera åtling, så att den nya lagstiftningen inte resulterar i att befintliga foderplatser bara istället benämns som åtlar.

I den här rapporten undersöks jägares och lantbrukares vanor och attityder till åtling, med huvudsakligt fokus på vildsvin som är det vilt som bedöms oftast vara målet för åteljakten. Vidare undersöks utfodringsvanorna, för att undersöka om det är möjligt att särskilja mellan utfodring och åtling samt vilka effekter åtgärderna medför.

---

¹² SOU 2014:54a

¹³ Servanty m.fl. 2009.

¹⁴ SCB 2021

¹⁵ SOU 2014:54c

¹⁶ Pedersen m.fl. 2014

¹⁷ Selva m.fl. 2014

¹⁸ Mathisen m.fl. 2012, 2015

¹⁹ Selva m.fl. 2014, Oja m.fl. 2015

²⁰ Sorensen m.fl. 2014

²¹ SFS 1987:259

2. Material och metoder

2.1 Uttag och datainsamling

För att undersöka jägares och lantbrukares attityder till vilt och samförvaltning av vilt, jord och skog utfördes attitydundersökningar i juni-augusti 2021. Naturvårdsverket bistod undersökningarna genom att låta ta ut 300 slumpmässigt utvalda jaktkortslösare per län från jaktkortsregistret, och utskicket omfattade därmed sammanlagt 6300 jaktkortslösare. För lantbrukare tog Jordbruksverket fram 1200 slumpmässigt utvalda lantbrukare från hela landet (utom Gotland) som ansökt om gårdsstöd för minst 10 hektar 2020, samt ytterligare 100 lantbrukare som brukat 1–100 ha, 100 lantbrukare som brukat 101-200 hektar och 100 lantbrukare som brukat mer än 200 hektar. Därutöver valdes 300 slumpmässiga lantbrukare från Kronobergs, Södermanlands och Västerbottens län på samma sätt som för det nationella uttaget.

För nationella analyser av lantbrukares beteenden användes endast det nationella urvalet av 1200 mottagare, men vid analyser av gruppen lantbrukare med etablerad stam av vildsvin inkluderades även respondenter från de slumpmässiga uttagen utifrån län respektive areal i syfte att öka stickprovsstorleken och den statistiska styrkan i analyserna. Materialet som analyseras här omfattar därmed respondenter från utskick till 1200 lantbrukare för nationella analyser och till 3000 lantbrukare för analyser för dem som potentiellt har vildsvin. Vid jämförelser mellan analyser av lantbrukare med vildsvin baserat enbart på den nationella uttaget och analyser baserat på det totala uttaget fanns inga kvalitativa skillnader; de kvantitativa skillnaderna uppgick till enstaka procent.

Datainsamlingen genomfördes av Institutet för kvalitetsindikatorer på uppdrag av SLU, som utarbetade frågeformulär och genomförde alla analyser av materialet. Insamlingen byggde på tre postala kontakter och två SMS-påminnelser. Det var möjligt att besvara undersökningen digitalt, och ungefär hälften av dem som besvarade undersökningarna utnyttjade denna möjlighet. Svarsfrekvensen var 50,9 % för jaktkortslösare och 53,6 % för lantbrukare.

Avskjutningsstatistik hämtades från Svenska Jägareförbundets viltövervakning²² och viltolycksstatistik hämtades från Nationella viltolycksrådet²³.

2.2 Analyserade frågor

Undersökningarna omfattade en stor mängd frågor om attityder till vilt, viltförvaltning och skador på grödor och skog, samt bakgrundsfrågor som bland annat tog upp respondenternas utbildningsnivå, boende och bakgrund. Här redovisas dock endast analyser av attityder till vildsvin, utfodring, åtling samt skador på grödor.

---

²² Viltövervakningen 2022

²³ Viltolycksrådet 2022

Attityder till vildsvinsstammens storlek och attityder till skador på grödor mättes på femgradiga, ordinala Likertskalor, och förekomst av vildsvin klassades som ”saknas”, ”sporadisk” respektive ”etablerad, regelbunden förekomst”. Om inget annat uppges är analyser baserade på respondenter som hade en etablerad, regelbunden förekomst av vildsvin. Jaktkortslösare ombads bedöma det relativa värdet av olika viltarter genom att fördela totalt 100 poäng (motsvarande procentuell betydelse) på olika jaktbara arter. Utifrån detta beräknades ett relativt jaktvärde för varje jaktbar art. Här presenteras bara resultaten för vildsvin.

2.3 Populationstätheter av vildsvin

Det saknas goda inventeringsmetoder för vildsvin, men ofta används antalet skjutna djur som ett indirekt mått på viltpopulationers storlek. Metoden bygger på antagandet att jägarna anpassar avskjutningen efter tillgången på vilt, vilket innebär att man kan förvänta sig motsvarande relativa förändringar i avskjutningen som i populationstätheten. Det svarar dock inte på frågan hur många individer som finns. En annan möjlighet är att använda antalet viltolyckor i trafiken som ett index, och avskjutningen och antalet viltolyckor samvarierar normalt inom år hos vildsvin²⁴. Här används bägge metoderna för att ge en bild av vildsvinsstammens utveckling.

2.4 Analyser

Stickprovsstorlekarna varierar mellan analyserna, beroende på hur många respondenter som besvarat de olika frågorna. Attityderna till vildsvinsstammens storlek och till mängden skador på grödor (mätta på ordinala Likertskalor) analyserades som kontinuerliga variabler (Jamieson 2004, Norman 2010) med ickeparametriska tester.

De statistiska analyserna har utförts i Statistica 14.0 (TIBCO 2020).

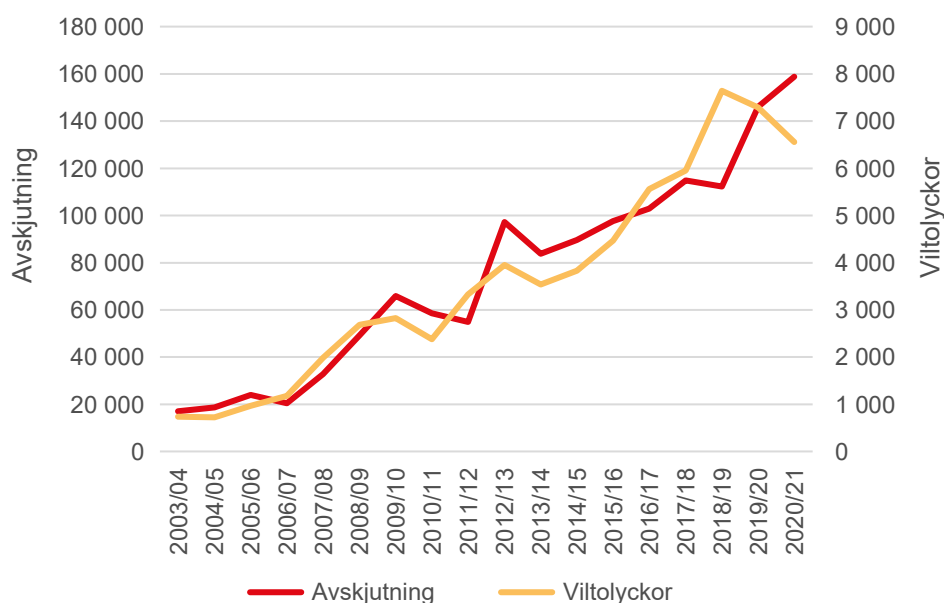
---

²⁴ Neumann m.fl. 2021

3. Resultat

3.1 Förekomst av vildsvin

Både avskjutningsstatistiken och viltolycksstatistiken antyder att vildsvinsstammen har vuxit och spridit sig till nya områden i Sverige under de senaste decennierna (Fig. 2).

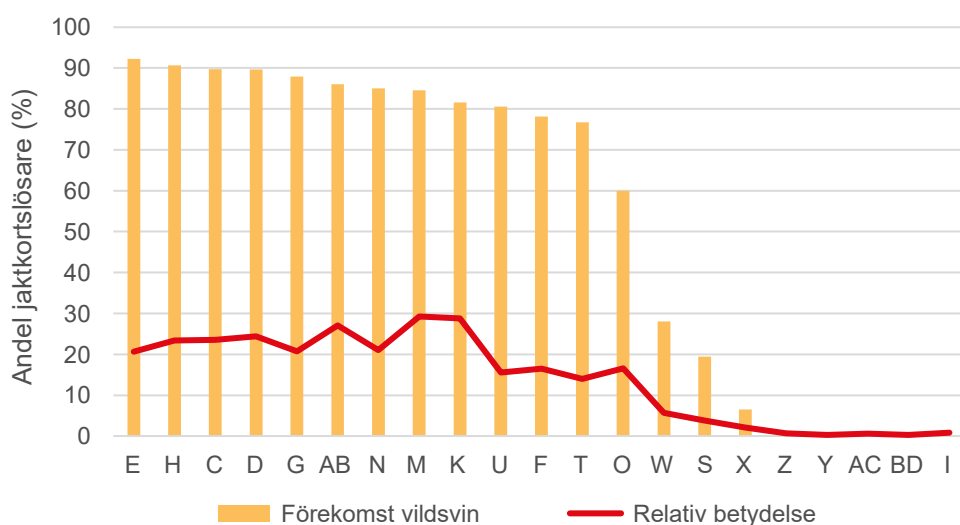

Figur 2. Förändringen i avskjutning av vildsvin och antalet viltolyckor med vildsvin över tid sedan jaktåret 2003/04.

Information om förekomst och trendmätt kan även fås genom attitydundersökningar. Bland jaktkortslösarna i Götaland och Svealand ansåg 80–90 % att de hade en regelbunden och etablerad förekomst av vildsvin på sin huvudsakliga jaktmark, med undantag för Västra Götaland, Dalarna och Värmland (Fig. 3).

Bland jaktkortslösare som ansåg sig ha en etablerad vildsvinsstam ansåg 54,3 % att vildsvinsstammen var för stor, och 52,5 % ansåg att vildsvinen orsakade oacceptabla skador på grödor på jägarnas huvudsakliga jaktmark. Samtidigt följde den relativa betydelsen av vildsvinet som jaktbart vilt ett motsvarande mönster som förekomsten (Fig. 3), och i Skåne, Södermanland och Blekinge var vildsvinet det viktigaste viltet för jägarna.

Figur 3. Andelen jaktkortslösare som uppgav att de hade en regelbunden, etablerad förekomst av vildsvin på sin huvudsakliga jaktmark jaktåret 2020–21 uppdelat på län, samt vildsvinets relativa andel av jaktvärdet för jaktkortslösare.

Bland lantbrukarna i Götaland uppgav 67,7 % att de hade en etablerad förekomst av vildsvin, medan motsvarande siffra för Svealand var 73,7 %. Av de lantbrukare som uppgav att de hade vildsvin ansåg 91,3 % att stammen var för stor och 70,2 % att vildsvinen orsakade oacceptabla skador på grödorna på brukningsenheten.

Sammanfattningsvis hade en majoritet av jägarna och lantbrukarna i Götaland och Svealand en etablerad vildsvinsstam, samtidigt som en majoritet i bägge grupperna ansåg att vildsvinen orsakade oacceptabla produktionsbortfall.

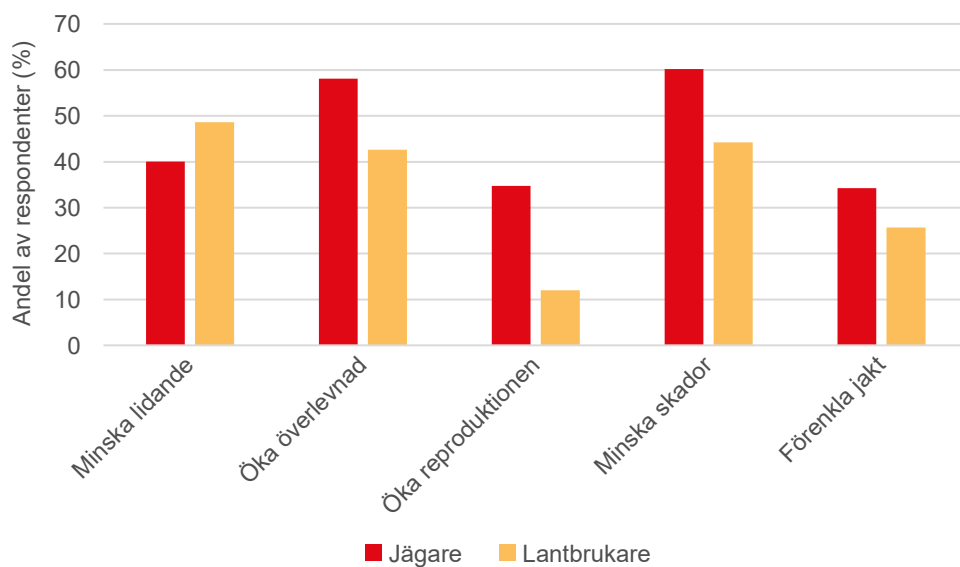
3.2 Utfodring

Det var 53,8 % av jaktkortslösarna som uppgav att de utfodrat vilt under det senaste året, och bland dem med etablerad vildsvinsstam var motsvarande siffra 67,7 %. Bland dem som utfodrade och hade etablerad förekomst av de olika klövviltsarterna var det vanligast att vilja gynna rådjur (87,5 %) och dovilt (76,6 %), följt av älg (67,5 %), kronvilt (67,2 %) och sist vildsvin (55,2 %). Syftet med utfodringen var i första hand att minska skadorna på grödor och skog, i andra hand att öka överlevnaden och 34,3 % uppgav att ett syfte även var att förenkla jakt (Fig. 4). Jaktkortslösarna uppgav i genomsnitt $2,2 \pm 0,07$ syften²⁵ att utfodra.

Bland lantbrukare med vildsvin uppgav 45,7 % att någon utfodrade vilt på fastigheten de brukade, och 36,2 % uppgav att de själva utfodrade vilt. Bland lantbrukare som utfodrade och hade olika klövvilt var det vanligast att vilja gynna rådjur (90,8 %), dovilt (51,2 %), älg (33,9 %), kronvilt (32,7 %), och sist vildsvin (14,1 %). Den inbördes ordningen var följaktligen lika för lantbrukare och jägare. Lantbrukare med vildsvin ville i första hand minska lidande och i andra hand minska skadorna genom utfodring (Fig. 4). Tjugosex procent av lantbrukarna ville

²⁵ n= 905; + 95 konfidensintervall; median= 2

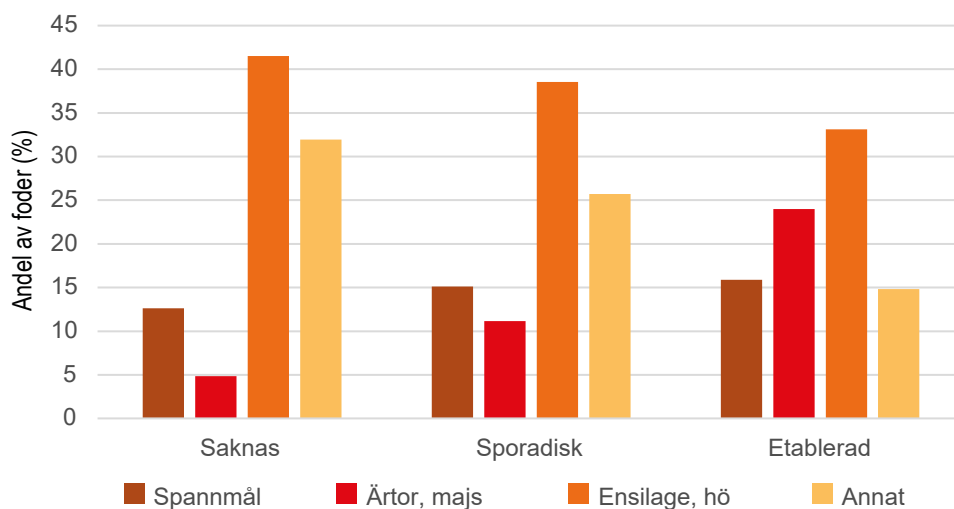
förenkla jakt och i genomsnitt uppgav lantbrukare $1,7 \pm 0,13$ syften²⁶ att utfodra. Bland lantbrukare med vildsvin var det 21,8 % som själva haft avledande utfodring under det senaste året för att skydda spannmål eller vallar.

Figur 4. Syftet med utfodring av vilt för jaktkortslösare respektive lantbrukare med en etablerad stam av vildsvin.

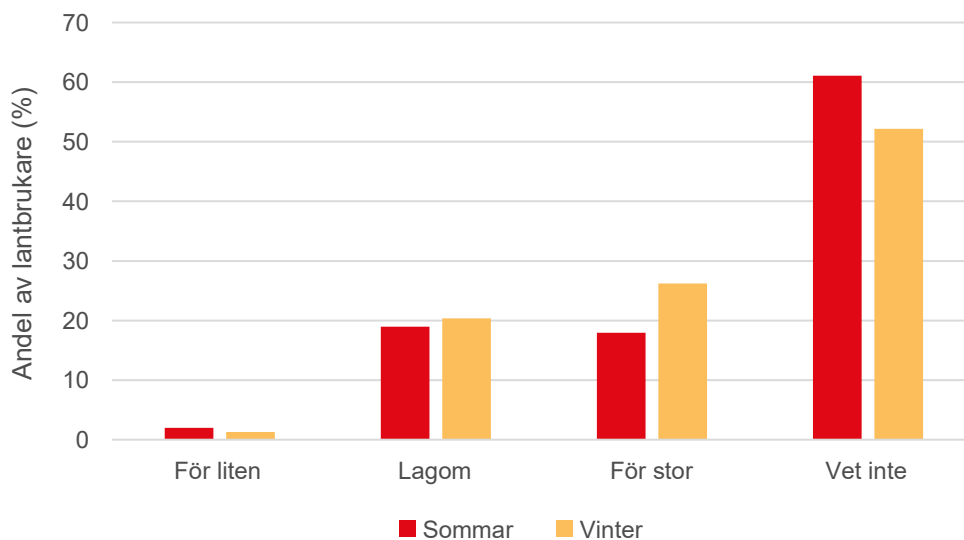
Ensilage och hö var det vanligast använda fodret, men andelen ärtor och majs ökade med förekomsten av vildsvin (Fig. 5). Medianen för den totala fodermängden per hektar och år oavsett foderslag var 0,7 kg utan etablerade vildsvin, 1,7 kg med sporadisk förekomst och 5,8 kg bland jaktkortslösare med etablerad förekomst och som utfodrat vilt.

²⁶ n= 108; + 95 konfidensintervall; median= 2

Figur 5. Andelen foder av olika typ i förhållande till förekomsten av vildsvin bland jägare som utfodrat vilt.

Bland lantbrukarna med vildsvin var det 4,2 % som ansåg att utfodringen av vilt var för stor sommartid på fastigheten de brukade, medan motsvarande siffra vintertid var 7,8 %. Fler än hälften av lantbrukarna med vildsvin hade ingen uppfattning om utfodringen på angränsande fastigheter, och ungefär lika många ansåg utfodringen för stor som lagom (Fig.6).

Figur 6. Attityder till utfodring av vilt på angränsande fastigheter bland lantbrukare med en etablerad vildsvinsstam.

Sammanfattningsvis var det betydligt vanligare att jaktkortslösare utfodrade vilt än att aktiva lantbrukare gjorde det. Det var ovanligt att lantbrukare ansåg att utfodringen var för stor på fastigheter de brukade, medan ungefär lika många tyckte utfodringen var lagom som för stor på angränsande fastigheter. Mer än hälften uppgav dock att de inte visste om de ansåg att utfodringen var för stor. Minskade skador på grödor och skog var det syfte som jaktkortslösare med vildsvin oftast angav till utfodring, medan det var det näst vanligaste syftet bland lantbrukare med vildsvin. Mer än en tredjedel av jägarna som hade en etablerad vildsvinsstam och utfodrade uppgav att ett syfte med utfodringen var förenklad jakt. Samtidigt uppgav en femtedel av lantbrukarna att de bedrivit avledande utfodring för att minska skador på mognande grödor och på vallar.

3.3 Åtling

Av alla jaktkortslösare i Sverige hade 27,9 % jagat vildsvin på åtel under jaktåret 2020/21. Hälften av jaktkortslösarna (50,0 %) med en etablerad vildsvinsstam uppgav att de hade åtel för klövvilt på sin huvudsakliga jaktmark, och 97 % av dem uppgav att vildsvin var det klövvilt man i första hand försökte locka till åtlarna. Åtlar för klövvilt förekom i princip uteslutande i län där vildsvin förekommer. De som även uppgivit antal åtlar hade i medeltal $2,7 \pm 0,14$ åtelplatser²⁷. Den genomsnittliga åtel tätheten var $5,0 \pm 0,9$ åtlar/1000 hektar²⁸. Bland dem som hade vildsvin och åtlar var det 43 % av jaktkortslösarna som hade foderspridare, 13 % som lade ut större mängder foder och fyllde på när det tagit slut och 44 % som svarade att de inte visste. Inom den senare gruppen finns potentiellt både respondenter som inte vet om jaktlaget använder foderspridare eller inte, samt respondenter som inte vet hur mycket foder som sprids. Vidare kan det ingå respondenter som både haft foderspridare och lagt ut foder utan spridare. Bland dem med spridare som även uppgivit mängd var den genomsnittliga mängden foder per dag och åtel $2,4 \pm 0,4$ kg foder²⁹. Av dem som uppgivit fodergiva använde 95 % mindre foder än 5 kg per åtel och dag och 87 % använde mindre än 3 kilo per dag.

Bland de jaktkortslösare som hade en etablerad vildsvinsstam, och hade anlagt åtlar, var det 61,9 % som själva hade jagat vildsvin på åtel på sin huvudsakliga jaktmark. Delmängden som även uppgivit antal egna jakttillfällen hade jagat vildsvin på sina åtlar i genomsnitt $11,4 \pm 1,2$ gånger det senaste året³⁰. Bland lantbrukare med vildsvin uppgav 64,3 % att någon jagat vildsvin på åtel på fastigheten de brukade, och antalet tillfällen någon utnyttjat åtlarna på fastigheten under det senaste året angavs³¹ till $26,5 \pm 4,1$.

Medan vildsvin var det klövvilt som jaktkortslösare var minst intresserade av att gynna genom utfodring (se ovan), så var följaktligen vildsvin den art som flest med åtel strävade efter att locka till åteln. Detta avspeglade sig även i skillnader i val av foder på åtel respektive foderplats; flest jaktkortslösare med vildsvin hade

²⁷ n= 679; medel + 95 % konfidensintervall; median= 2

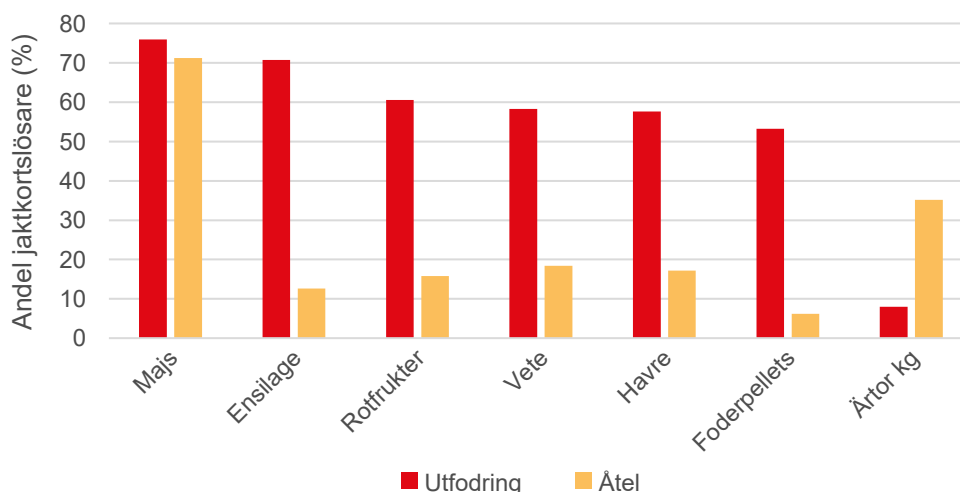
²⁸ n=1311; medel + 95 % konfidensintervall; median= 0,4

²⁹ n= 343, medelvärde + 95 % konfidensintervall, Median= 1 kg, 5 extremvärden uteslutna

³⁰ n= 421; medel + 95 % konfidensintervall; median= 8

³¹ n= 134; medel + 95 % konfidensintervall; median= 20

både utfodrat och åtlat någon gång med majs, men medan majs och ärtor dominerade som åtelmaterial var andra foder betydligt vanligare inom utfodringen (Fig. 7). Andelen majs och ärtor av den totala mängden foder var 18,0 % för jägare med vildsvin, jämfört med 4,7 % för jägare som uppgav att de saknade vildsvin. Bland dem som hade åtel med foderspridare var det 77,6 % som i första hand använde majs, medan motsvarande siffra var 53,5 % bland dem som inte hade spridare utan lade ut foder och fyllde på när det tagit slut.

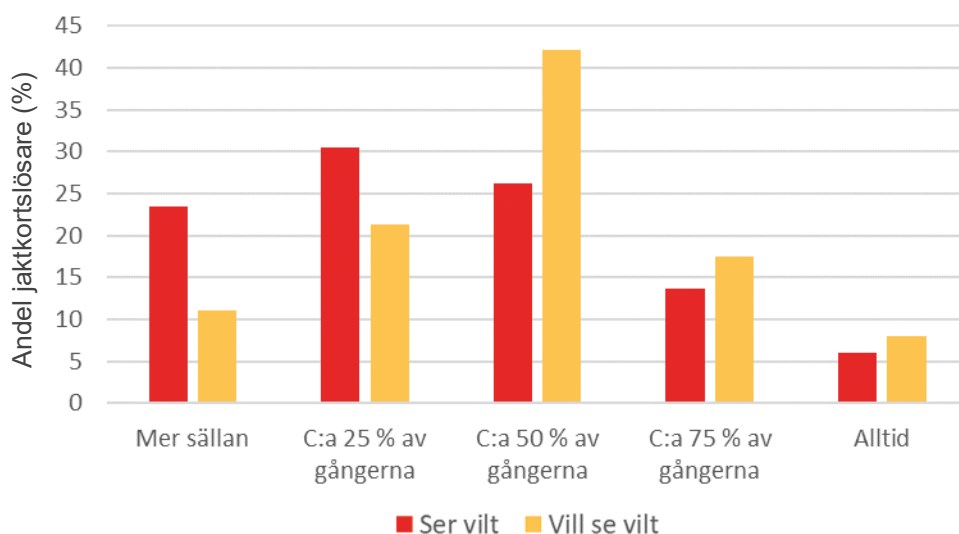
Figur 7. Andelen jaktkortslösare som använt olika typer av foder till utfodring respektive åtling.

Bland jaktkortslösare som bedrivit åteljakt hade de flesta sett klövvilt på åteln ungefär 25 % av gångerna de bedrivit åteljakt. Den största gruppen jaktkortslösare ville se klövvilt ungefär hälften av gångerna för att åteljakten skulle kännas meningsfull (Fig. 8). Jaktkortslösare såg oftare vilt på åtlar med foderspridare som sprider en begränsad mängd foder, än på åtlar där foder lades ut och fylldes på när det tagit slut³². Det fanns ett positivt samband mellan mängd foder från spridare och hur ofta jaktkortslösare såg vilt inom gruppen som hade foderspridare³³, men inget samband mellan om majs användes som huvudsakligt foder eller inte³⁴.

³² Mann-Whitney U-test; n= 254 & 97; Z=- 3,2; p= 0,0009

³³ Spearman rank-korrelation; rs= 0,13; p= 0,02

³⁴ Mann-Whitney U-test, n= 136 & 349; Z=- 0,82; p= 0,41

Figur 8. Skillnaden mellan hur ofta jaktkortslösarna vill se klövvilt på en åtel och hur ofta de faktiskt gör det.

Sammanfattningsvis så hade ungefär hälften av alla jaktlag med en etablerad vildsvinsstam åtlar, samtidigt som ungefär 60 % av jägarna med åtlar själva hade suttit vid dem. Utfodring skedde i första hand för att gynna hjortvilt, medan vildsvin tydligt var målartern för åtling. Bland dem som bedrivit åteljakt ville merparten av jägarna se klövvilt på åteln minst varannan gång de var där, men i praktiken var besöksfrekvensen lägre. Jägarna såg oftare klövvilt på åtlar med regelbunden tillgång till foder genom användning av spridare, och det fanns även en positiv effekt av att ha en större giva bland dem som hade foderspridare.

3.4 Skador och avskjutning

Jaktkortslösare som hade vildsvin och som utfodrat ansåg att skadorna på grödor på deras huvudsakliga jaktmark var mindre omfattande än jaktkortslösare som inte utfodrat³⁵, men det fanns ingen skillnad beroende på om jaktlaget hade åtlar³⁶ eller om det fanns foder kontinuerligt på åtlarna eller inte³⁷. Bland lantbrukare med vildsvin fanns det ingen skillnad i synen på skador på grödor beroende på om någon utfodrat på brukningsenheten³⁸ eller om lantbrukaren haft avledande utfodring³⁹. Dock fanns det en tendens till att skadorna ansågs vara mer omfattande på brukningsenheter där någon jagat vildsvin på åtel⁴⁰ och ett signifikant samband mellan antalet gånger det jagats på åtel och lantbrukarens syn på skador⁴¹.

³⁵ Mann-Whitney U-test; n= 303 & 692; Z= 3,4; p= 0,0006

³⁶ Mann-Whitney U-test; n= 489 & 469; Z= 0,4; p= 0,70

³⁷ Mann-Whitney U-test; n= 213 & 70; Z= 1,3; p= 0,18

³⁸ Mann-Whitney U-test; n= 287 & 342; Z= 1,11; p= 0,26

³⁹ Mann-Whitney U-test; n= 135 & 479; Z= -1,04; p= 0,30

⁴⁰ Mann-Whitney U-test; n= 198 & 378; Z= -1,8; p= 0,08

⁴¹ Spearman rank-korrelation; rs= 0,25; n= 132; p= 0,004

Jaktkortslösare som hade vildsvin och som utfodrat hade skjutit fler vildsvin per hektar än jaktkortslösare som inte utfodrat⁴². Vidare sköt jaktkortslösare med vildsvin och åtlar fler vildsvin än de som inte hade åtlar⁴³ och de som hade vildsvin och själva jagat på åtel hade i genomsnitt skjutit $16,4 \pm 2,6$ vildsvin per 1000 hektar jämfört med $3,2 \pm 0,8$ för dem som inte jagat på åtel⁴⁴.

Jaktkortslösare som jagat på åtel vid fler tillfällen hade skjutit fler vildsvin på åtel⁴⁵ och fler vildsvin totalt⁴⁶. Det fanns ett positivt samband mellan mängden skador på grödor och antalet tillfällen jaktkortslösare jagat på åtel⁴⁷ samt mängden skjutna vildsvin per hektar för jaktkortslösare⁴⁸. Det fanns däremot inget samband mellan jaktkortslösarnas syn på skador och andelen vildsvin som fällts vid åteljakt⁴⁹.

Andelen vildsvin som fällts vid åteljakt av det totala antalet vildsvin rapporterade i undersökningen var 43,1 %, medan den genomsnittliga andelen skjutna på åtel för alla jägare som rapporterat fällda vildsvin var $48,0 \pm 3,7$ %. Bland jägare som själva jagat på åtel var andelen $61,2 \pm 4,3$ %. Avskjutningen per hektar var mycket ojämnt fördelad och den som uppgivit högst avskjutning per hektar hade skjutit 60 vildsvin på en fastighet på 1,5 hektar.

---

⁴² Mann-Whitney U-test; n= 381 & 874; Z= -5,8; p< 0,000001

⁴³ Mann-Whitney U-test; n= 588 & 628; Z=-7,7; p< 0,000001

⁴⁴ Mann-Whitney U-test; n= 612 & 645; Z= 16,4; p< 0,000001

⁴⁵ Spearman rank-korrelation; rs= 0,65; n= 631; p< 0,000001

⁴⁶ Spearman rank-korrelation; rs= 0,56; n=648 ; p< 0,000001

⁴⁷ Spearman rank-korrelation; rs= 0,14; n= 501; p= 0,002

⁴⁸ Spearman rank-korrelation; rs= 0,14; n= 928; p= 0,00003

⁴⁹ Spearman rank-korrelation; rs= -0,04; n= 490; p= 0,38

4. Diskussion

Majoriteten av jägarna och lantbrukarna i Götaland och Svealand hade en etablerad vildsvinsstam på sina jaktmarker respektive brukningsenheter. I flera län uppgavs vildsvinet som det viktigaste bytet för jägarna, och vildsvinsköttet uppgår till ungefär en tredjedel av viltköttet vi får från jakt⁵⁰. Vildsvin är därmed en viktig resurs för jägarna, både baserat på rekreationsvärdet av jakten och baserat på värdet av viltköttet. Trots vildsvinets ökande betydelse som jaktbart vilt ansåg dock en majoritet av jaktkortslösare med vildsvin att stammen var för tät och att vildsvinen orsakade oacceptabla skador på grödor på jägarnas huvudsakliga jaktmark. Lantbrukarnas attityder var ännu starkare. Den kraftigt ökade avskjutningen de senaste åren⁵¹ i kombination med att trafikolyckorna med vildsvin minskar kraftigt⁵² antyder dock att vi kan vara inne i ett trendbrott i vildsvinsstammens utveckling, möjligen genom de nya jaktmedel i form av bildförstärkande och termiska riktmedel som blivit tillåtna att använda⁵³.

Det var vanligare att jägare utfodrade klövvilt än att lantbrukare gjorde det. I bägge grupperna var vildsvin det vilt man var minst intresserad av att gynna. Minskade skador på grödor och skog var det skäl som de flesta jaktkortslösarna angav för att utfodra, och det var det näst vanligaste skälet för lantbrukarna. Jämfört med motsvarande undersökningar genomförda tidigare⁵⁴ har den upplevda betydelsen av att minska skador och att förenkla jakt genom utfodring ökat. Både bland jägare och bland lantbrukare uppgav de flesta dock mer än ett skäl för att utfodra.

Det var inte mer än c:a 10 % av lantbrukarna med vildsvin som ansåg att utfodringen var för stor på deras egen brukningsenhet och motsvarande siffra för angränsande marker var c:a 20 %. Samtidigt ansåg ungefär lika många att utfodringen var lagom och fler än hälften av lantbrukarna uppgav att de inte visste om utfodringen var för stor på angränsande fastigheter. Det förefaller inte finnas någon stark, genomsnittlig opinion mot utfodringen så som den bedrivs idag, och många utfodrar dels i syfte att minska skador dels i syfte att förenkla jakt. Riktad avledande utfodring var relativt vanligt, men det är viktigt att ta hänsyn till att även andra former av utfodring har en avledande effekt om foderplatser och åtlar placeras rätt i landskapet.

Jaktkortslösare med vildsvin och som utfodrat klövvilt ansåg att skadorna på grödor var mindre än jaktkortslösare som inte utfodrat, medan det inte fanns någon skillnad i lantbrukares syn på skadorna beroende på om de själva eller någon annan utfodrat vilt på brukningsenheten. Dessa resultat ligger i linje med att det inte finns några starka, genomsnittliga attityder mot dagens utfodring. Det är viktigt att ha i åtanke att skadorna oftast inte är mätta, utan självskattade. Det är därmed möjligt att regelrätta skadeinventeringar skulle visa på samband som inte kan påvisas här; samtidigt går det att dra slutsatser om hur de *upplevda* skadorna

---

⁵⁰ Widemo, under bearbetning

⁵¹ Viltövervakningen 2022

⁵² Viltolycksrådet 2022

⁵³ SFS 1987:905

⁵⁴ Johansson 2018

påverkar jägares och brukares beteenden idag utifrån de genomförda undersökningarna.

Åtlar var i första hand avsedda för vildsvin och det var framför allt energirikt foder i form av majs och ärtor som användes som foder på åtlarna. Detta har tidigare visats ge en stark dragningskraft på vildsvinen⁵⁵, men i denna studie fanns ingen signifikant skillnad i hur ofta jägare såg klövvilt på åtlarna beroende på om majs huvudsakligen använts som foder. Detta kan bero på att besöksfrekvensen endast skattades på en grov, femgradig skala. För att säkert kunna uttala sig om olika foderslags attraktionskraft är det nödvändigt att utföra mer noggranna, ekologiska studier.

Det var inte någon skillnad i synen på skador på grödor mellan jägare som hade åtlar och jägare som inte hade det, eller mellan lantbrukare med åtlar på brukningsenheten och dem som inte hade det. Jägare som ansåg att skadorna var mer omfattande utnyttjade dock åtlar oftare, och lantbrukare som ansåg att skadorna var mer omfattande uppgav att åteljakt bedrevs oftare på deras brukningsenheter.

Det är ofta svårt att uttala sig säkert om orsakssamband i en korrelativ studie; exempelvis skulle ett samband mellan skador och hur ofta åtlar besätts antingen kunna bero på en ökad jakt som respons på skador, eller på att skadorna är ett resultat av att fler vildsvin lockas till åtlar som används mer frekvent. Det förefaller dock rimligt att åtlarna besätts oftare där skadeläget uppfattas som högre, och det borde finnas ett positivt samband mellan utfodring och skador om det var frekvent åtling som attraherade vildsvin och därmed orsakade skadorna. Så var dock inte fallet för lantbrukare, och för jägare var förhållandet det motsatta.

Jaktkortslösare som utfodrade sköt fler vildsvin än de som inte utfodrade, och de som hade åtel sköt fler än de som inte hade åtel. Jägare som bedrev åteljakt oftare sköt fler vildsvin på åtel och i genomsnitt mer än fem gånger så många vildsvin totalt som de som inte jagat på åtel. Det fanns dock inget samband mellan synen på skador hos jägarna och andelen vildsvin de sköt på åtlar, vilket antyder att jägarna ökar det totala jakttrycket på vildsvin snarare än fokuserar på åteljakt där det finns mycket skador. Åteljakt fyller följaktligen en viktig funktion för att reglera vildsvinsstammen, och kan även underlätta övervakning av vildsvinsstammens utveckling genom viltkameror⁵⁶.

Andelen vildsvin som fällts på åtel var 48 %, jämfört med 49 % jaktåret 2012/13⁵⁷. En bibehållen andel vildsvin skjutna på åteljakt visar på den fortsatta betydelsen av åteljakt som den jaktform som dominerar inom vildsvinsavskjutningen. Vidare antyder det att de nya jaktmedlen är viktiga både vid åteljakt och annan jakt på vildsvin, som jakt i grödor nattetid, om anledningen till den ökade totala avskjutningen är de nya riktmedlen. Andelen vildsvin som skjuts på åtel i Sverige är högre än exempelvis i Tyskland⁵⁸, men även där är åteljakt den jaktform där flest vildsvin skjuts.

En eventuell reglering av rätten att anlägga en åtel skulle dels kunna ske genom en begränsning i mängden foder som får läggas ut per åtel, dels ske genom att reglera tätheten av åtlar i landskapet. Det fanns ett positivt samband mellan

---

⁵⁵ Orłowska m.fl. 2013

⁵⁶ Peris m.fl. 2019

⁵⁷ SOU 2014:54b

⁵⁸ Keuling m.fl. 2021

hur ofta jaktkortslösare med foderspridare såg klövvilt på åtlarna och mängden foder som spreds per dag. Det förfaller följaktligen som om fodertillgången på åtlarna är viktig för besöksfrekvensen. Däremot fanns inget samband med synen på mängden skador och mängden foder. Även om andra klövvilt än vildsvin besöker åtlar, så utgjorde vildsvinen den huvudsakliga målarten och även den absoluta majoriteten av alla besök i en parallell ekologisk studie⁵⁹. Jaktkortslösare som uppgav att de åtlade med större mängder foder och fyllde på när fodret tog slut uppgav att de såg klövvilt mer sällan, jämfört med dem som hade foderspridare. Detta kan förefalla motsägelsefullt, men skulle kunna förklaras av att foderspridare ger en mer förutsägbar foderresurs om åtlarna kontrolleras sällan för att säkerställa att det finns foder kvar.

Förekomsten av vildsvin kan i sin tur påverka besöksfrekvensen av jägarna. Bland dem som bedrivit åteljakt ville merparten av jägarna se vildsvin på åteln oftare än idag för att anse att åteljakten var meningsfull. Andelen jägare med vildsvin och åtlar på sin huvudsakliga jaktmark som faktiskt bedrivit åteljakt var ungefär 60 %. Det går inte att säga hur attityderna för resterande 40 % med åtlar ser ut, men det är inte otänkbart att de har ännu högre krav på besöksfrekvens av vildsvin för att känna att åteljakt vore meningsfull. Åteljakten står redan idag för nästan hälften av de fällda vildsvinen, trots att hälften av jaktlagen med vildsvin saknar åtlar och att nästan 40 % av jägarna med åtlar inte utnyttjar dem. Här finns en stor potential till ökad åteljakt. Sannolikheten att fler jägare etablerar eller nyttjar befintliga åtlar bedöms dock som låg om fodermängderna på åtlar regleras hårt jämfört med dagens nivåer, i och med att redan de som idag nyttjar åtlar vill ha mer frekventa besök av vildsvin på åtlarna för att anse jakten som meningsfull.

I Tyskland regleras utfodring och jakt vid åtel genom regional lagstiftning inom varje förbundsland och reglerna ser därmed olika ut. I många förbundslander är stödjande utfodring bara tillåtet efter att myndigheterna deklarerat "Nödtid" för viltet vintertid, och då förekommer istället utfodringsplikt för jakt-rättshavare i flera fall⁶⁰. Avledande utfodring är däremot normalt tillåtet, liksom att ha åtlar. Ofta är dock mängden åtelmaterial begränsad till några kilo per dag, i de flesta fall 3 kilo (variation 1-5 kg). I en del förbundslander betonas att åtling ska vara tillfällig och att fodret ska spridas för hand. Kontroll av regelefterlevnaden saknas i princip, annat än om allmänheten anmäler missförhållanden⁶¹. Det ter sig svårt, eller omöjligt, att bevisa om syftet med utlagt foder är att stödja, avleda eller locka.

Om svenska jägares möjlighet att anlägga åtlar skulle regleras med krav på maximal fodermängd så skulle en begränsning på 5 kg per åtel och dag innebära att 95 % av dem med foderspridare skulle kunna åtla som idag, medan en begränsning på 3 kg skulle innebära att 13 % fick reducera sin fodergiva. Den absoluta merparten av de svenska åtlarna ligger följaktligen redan inom ramen för de genomsnittliga tyska reglerna. Till bägge dessa tal ska dock även läggas de 13 % som idag lägger ut större mängder foder på åtlar och fyller på när det tar slut.

---

⁵⁹ M. Cöster & F. Widemo, under bearbetning

⁶⁰ Pirsch 2010

⁶¹ A. Martinsohn, muntligen

Huruvida den totala fodermängden vid sådan åtling är större eller mindre kan inte besvaras genom den genomförda undersökningen, men åtlar med foderspridare hade en större attraktionskraft.

Det är viktigt att ta hänsyn till att såväl den lockande som den stödjande effekten av en åtel beror på hur stor andel av populationen som kan ta del av fodret, vilket inte bara beror på mängden foder utan även hur många individer som konkurrerar om det. Därmed riskerar en reglering av mängden foder som får tillföras en åtel att ha störst begränsande effekt på effektiviteten vid höga populationstätheter, där behovet av ett högt jakttryck sannolikt är störst.

En annan möjlighet är att reglera tätheten av åtlar. Utfodring och åtling påverkar omgivningarna runt platserna där foder tillförs genom ökade betestryck i en radie av flera hundra meter⁶². Vildsvin rör sig regelmässigt mellan utfodringsplatser och åtlar som kan ligga någon kilometer ifrån varandra⁶³ och placering av foderplatser och åtlar nära fält kan öka skador från vildsvin medan placering längre från sådana områden kan fungera avledande⁶⁴.

Enligt Jaktlagen får vilt inte utan lov lockas från angränsande marker, exempelvis genom utfodring⁶⁵. En ofta använd tumregel inom förvaltningen är att utfodringsplatser och åtlar inte bör anläggas närmare fastighetsgräns än 200 meter för att undvika att så sker. En strikt tillämpning av en sådan regel, utan överenskommelser mellan angränsande fastigheter, skulle innebära att det krävs fastigheter omfattande minst 16 hektar (400 x 400 meter) vid optimal arrondering för att anlägga en foderplats eller en åtel, medan fastigheter med långsmala skiften inte skulle kunna utfodra eller anlägga åtlar alls. Bland jaktkortslösare med en etablerad vildsvinsstam och jaktmarker mindre än 20 hektar var det 34,8 % som hade minst en åtel. Skulle man istället tillämpa det avstånd på vilket vildsvin rör sig mellan åtlar (någon kilometer) skulle all åtling på små och medelstora fastigheter kräva tillstånd av angränsande jakträttshavare.

Den genomsnittliga tätheten av åtlar var cirka 5/1000 hektar, vilket är ungefär tio gånger högre än den täthet som förordats i kontrollprogram⁶⁶ i andra länder för att möjliggöra reglering av stammen. Variationen var dock relativt stor kring medelvärdet, och medianen låg mitt i de rekommenderade intervallen. Samtidigt uttrycker råden om lämpliga åtelstätheter hur stor andel av stammen som lockas till åtlar; hur många som skjuts beror självfallet även på hur ofta åtlarna bemannas av jägare.

I Tyskland finns arealkrav för att få ha åtlar i många förbundsländer; kraven varierar men i de flesta fall uppgår de till 75 hektar för att få ha en åtel och ytterligare 75 ha för varje ny åtel (Pirsch 2010). I ett par fall finns även regler om att åtlar inte får anläggas närmare gräns för jaktmarken än 75 meter. Bland svenska jägare var det 38,1 % med etablerad vildsvinsstam som hade åtlar på jaktmarker mindre än 75 hektar, men samtidigt var den genomsnittliga åtelstätheten en åtel per 200 hektar.

En anledning till den nyligen införda möjligheten att förbjuda utfodring av klövvilt var att kunna minska viltolyckorna i trafiken. Därmed kan det även bli

---

⁶² ex. Muthoka m.fl. 2022

⁶³ Snow & VerCauteren 2019

⁶⁴ ex. Muthoka m.fl. 2022

⁶⁵ SFS 1987: 259

⁶⁶ Pepin m.fl. 2020, Snow & VerCauteren 2019

aktuellt att reglera anläggandet av åtlar i samma syfte. Vildsvin uppvisar beteendemässiga anpassningar för att minska risken att de blir påkörda, men risken är högre i områden där vildsvinen födosöker⁶⁷. En möjlighet vore att tillämpa samma tumregel som för att undvika lockande av vilt från annan fastighet, det vill säga minst 200 meters avstånd från åtel till trafikerade vägar för att undvika att vildsvin lockas att korsna vägar eller uppehåller sig i närheten av dem. På motsvarande vis vore det möjligen rimligt att inte anlägga foderplatser eller åtlar närmare åkermark som brukas än 200 meter, med mindre än att man har en överenskommelse med lantbrukaren eller själv brukar marken. Såväl utfodringsplatser som åtlar lockar dock vildsvin på betydligt längre avstånd än så.

Samtidigt som jaktlagen⁶⁸ förbjuder olovligt lockande av vilt från angränsande fastigheter så uttrycker lagen att avskjutningen ska anpassas efter tillgången till vilt. Ofta uttolkas detta som att det inte är tillåtet att beskatta viltstammar utöver vad marken avkastar, vilket för många respondenter med små marker uppenbart förefaller vara fallet. Samtidigt är det dock samhällets ambition att sänka vildsvinsstammen, och det kan även finnas överenskommelser mellan jakträttshavare där grannar är överens om att gemensamt sänka vildsvinsstammen. Det råder dock inget tvivel om att det förekommer konflikter mellan jaktgrannar när det gäller åteljakt efter vildsvin på små marker.

Arealbegränsningar för att anlägga en åtel skulle vara lättare att kontrollera än begränsningar av fodermängd, men skulle begränsa vildsvinsavskjutningen kraftigt på landskapsnivå om gränserna skulle sättas restriktivt då åteltheten är högre på mindre marker.

Syftet med utfodring är att stödja eller avleda viltet, medan syftet med åtling är att förenkla jakt. I bägge fallen har utplaceringen av fodret en styrande, och sannolikt även en stödjande effekt. Vidare förekommer det såväl att det skjuts enstaka djur på foderplatser, framför allt sent på säsongen för att fylla avskjutningsmålen, som att hundar släpps nära foderplatser för att lättare finna spår. Det förekommer även att man lägger ut extra foder på foderplatser inför jakttillfällen när det ska släppas hundar i området. Sammantaget är det svårt eller ogörligt att separera de ekologiska effekterna av utfodring och åtling, och lika svårt att skilja dem definitionsmässigt. Om man likt Tyskland förbjuder att skjuta vilt inom 200 meter från en foderplats⁶⁹ är det teoretiskt möjligt att definitionsmässigt skilja mellan en foderplats och en åtel. Förekomsten av foder kommer dock fortfarande att påverka klövviltets rörelsemönster och möjligheterna att bedriva jakt framgångsrikt. Vidare kommer det alltid att gå att hävda att syftet är att skjuta vilt vid det utlagda fodret, även om så ännu inte skett. Alternativt att så redan skett, även om ingen noterat det.

Sammanfattningsvis ger resultaten i undersökningen inget stöd för att utfodring eller åtling orsakar dagens problem med skador på grödor eller ökande vildsvinsstammar, och inte heller att jägare eller lantbrukare anser att så är fallet. En helt central förklaring till resultaten är att både utfodring och åtling förefaller vara verkningsfulla åtgärder för att reglera vildsvinsstammen genom jakt och att styra individer i landskapet. Det kommer sannolikt vara svårt att finna en reglering av utfodring och åtlar med bibehållen effektivitet på populationsregleringen

---

⁶⁷ Thurfjell m.fl. 2015

⁶⁸ SFS 1987: 259

⁶⁹ <http://www.gesetze-im-internet.de/bjagdg/index.html>

av vildsvin, såvida inte restriktionerna sätts så att de endast begränsar extrema avarter. Ett alternativ är att istället fokusera på att stimulera till ett fortsatt högt och i vissa fall ökat jakttryck, vilket är den åtgärd som enligt den vetenskapliga litteraturen genomgående har störst betydelse⁷⁰. Mycket av forskningen har dock förbisett den tydliga kopplingen mellan utfodring, åtling och jakt. Så länge ökad avskjutning kompenserar för eventuella stödjande effekter av ökad tillgång till foder behöver utfodring respektive åtling inte leda till större vildsvinspopulationer, ökade problem med skador på grödor eller fler trafikolyckor. Istället är det åtgärder som kan bidra till att minska problemen.

---

⁷⁰ Geisser & Reyer 2004, Frackowiak m.fl. 2019

Referenser

- Abrahms, B. Aikens, E. O., Armstrong, J. B. Deacy, W. D., Kauffman, M. J. & J. A. Merkle. 2021. Emerging Perspectives on Resource Tracking and Animal Movement Ecology. *Trend in Ecology & Evolution* 36: 308-320. doi.org/10.1016/j.tree.2020.10.018
- Albon, S. D. & R. Langvatn. 1992. Plant Phenology and the Benefits of Migration in a Temperate Ungulate. *Oikos* 65: 502-513.
- Andreassen, H.P., Gundersen, H. & T. Storaas. 2005. The effect of scent-marking, forest clearing and supplemental feeding on moose-vehicle collisions. *Journal of Wildlife Management* 69(3):1125-1132. DOI: [http://dx.doi.org/10.2193/0022-541X\(2005\)069\[1125:TEOSFC\]2.0.CO;2](http://dx.doi.org/10.2193/0022-541X(2005)069[1125:TEOSFC]2.0.CO;2)
- Calenge, C., Maillard, D., Fournier, P. & C. Fouque. Efficiency of spreading maize in the garrigues to reduce wild boar (*Sus scrofa*) damage to Mediterranean vineyards. *European Journal of Wildlife Research* 50: 112-120. DOI 10.1007/s10344-004-0047-y
- Frackowiak, W., Gorczyca, S., Mertaa, D. & M. Wojciuch-Ploskonkaa. 2012. Factors affecting the level of damage by wild boar in farmland in north-eastern Poland. *Pest Management Science* 69: 362-366. DOI 10.1002/ps.3368
- Geisser, H. & U.-H. Reyer. 2004. Efficacy of hunting, feeding and fencing to reduce crop damage by wild boars. *Journal of Wildlife Management* 68(4): 939-946. doi.org/10.2193/0022-541X(2004)068[0939:EOHFAF]2.0.CO;2
- Jamieson, S. 2004. Likert scales: how to (ab)use them. *Medical education* 38: 1212-1218. DOI: 10.1111/j.1365-2929.2004.02012.x
- Johansson, M. 2018. Supplementary feeding of game; an attitude survey of hunters, forest owners and farmers. Master's thesis, Swedish University of Agricultural Sciences.
- Keuling, O., Strauß, E. & U. Siebert. 2021. How Do Hunters Hunt Wild Boar? Survey on Wild Boar Hunting Methods in the Federal State of Lower Saxony. *Animals* 11: 2658. <https://doi.org/10.3390/ani11092658>
- Kubasiewicz, L. M., Bunnefeld, N., Tulloch, A. I. T., Quine, C. P. & K. J. Park. 2016. Diversionary feeding: an effective management strategy for conservation conflict? *Biodiversity & Conservation* 25:1-22. DOI 10.1007/s10531-015-1026-1
- Mathisen, K. M., Pedersen, S. Birkeland Nilsen, E. & C. Skarpe. 2012. Contrasting responses of two passerine bird species to moose browsing. *European Journal of Wildlife Research* 58:535-547. DOI 10.1007/s10344-011-0601-3
- Mathisen, K. M., Rémy, A. & C. Skarpe. 2015. Shoot growth at supplementary feeding stations for moose in Norway. *Alces* 51: 123-133.
- Milner, J. M., van Beest, F. M., Schmidt, K. T., Brook, R. K. & T. Storaas. 2014. To feed or not to feed? Evidence of the intended and unintended effects of feeding wild ungulates. *The Journal of Wildlife Management* 78(8):1322-1334.

- Muthoka, C.M., Andren, H., Nyaga, J., Augustsson E. & P. Kjellander. 2022. Effect of supplemental feeding on habitat and crop selection by wild boar in Sweden. *Ethology, Ecology & Evolution*. Ahead of print 1-19.
<https://doi.org/10.1080/03949370.2021.2024265>
- Nationella viltolycksrådet. 2022. viltolycka.se/statistik, nedladdat 221010.
- Norman G. 2010. Likert scales, levels of measurement and the “laws” of statistics. *Advances in Health Sciences Education: Theory and Practices*: 15(5):625–632.
DOI: 10.1007/s10459-010-9222-y
- Neumann, W., Widemo, F., Singh, N. J., Seiler, A., & J. P.G.M. Cromsigt. 2020. Strength of correlation between wildlife collision data and hunting bags varies among ungulate species and with management scale. *European Journal of Wildlife research* 66:86 <https://doi.org/10.1007/s10344-020-01421-x>
- Oja, R., Kaasik, A. & H. Valdmann. 2014. Winter severity or supplementary feeding—which matters more for wild boar? *Acta Theriologica* 59:553–559. DOI 10.1007/s13364-014-0190-0
- Oja R., Zilmer K., & H. Valdmann. 2015. Spatiotemporal effects of supplementary feeding of wild boar (*Sus scrofa*) on artificial ground nest depredation. *PLoS ONE* 10(8): e0135254. doi:10.1371/journal.pone.0135254
- Orłowska, L., Rembacz, W. & C. Florek. 2013. Carcass weight, condition and reproduction of wild boar harvested in north-western Poland Lidia *Pest Management Science* 69: 367–370. DOI 10.1002/ps.3355
- Pedersen, S., Mathisen, K. M., Gorini, L., Andreassen, H. P., & Røskaft, E. & C. Skarpe. 2014. Small mammal responses to moose supplementary winter feeding. *European Journal of Wildlife Research* 60:527–534. DOI 10.1007/s10344-014-0816-1
- Pepin, K. M., Snow, N. P. & K. C. VerCauteren. 2020. Optimal bait density for delivery of acute toxicants to vertebrate pests. *Journal of Pest Science* 93:723–735 <https://doi.org/10.1007/s10340-020-01196-9>
- Peris, A., Closa-Sebastià, F., Marcoc, I., Serranoc, E. & E. Casas-Díaz. 2019. Baiting improves wild boar population size estimates by camera trapping. *Mammalian Biology* 98: 28–35.
- Pirsch 2010. Regelungen zu Fütterung und Kirren in den Bundesländern. *Pirsch* 12.
- Proffitt, K. M., Hebblewhite, M., Peters, W., Hupp, N. & and J. Shamhart. 2016. Linking landscape- scale differences in forage to ungulate nutritional ecology. *Ecological Applications*, 26(7): 2156–2174.
- SCB 2021. Andel viltskador år 2020 fördelat på olika djurslag för några vanliga grödor. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/jord-och-skogsbruk-fiske/jordbrukets-produktion/skord-av-spannmal-trindsad-och-oljevaxter/pong/tabell-och-diagram/andel-viltskador-ar-2020-fordelat-pa-olika-djurslag-for-nagra-vanliga-grodor/>
- SFS 1987:259. *Jaktlag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/jaktlag-1987259_sfs-1987-259
- SFS 1987: 905. *Jaktförordning*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/jaktforordning-1987905_sfs-1987-905

Selva, N., Berezowska-Cnota, T. & I. Elguero-Claramunt. 2014. Unforeseen effects of supplementary feeding: Ungulate baiting sites as hotspots for ground-nest predation. *PLoS ONE* 9(3): e90740. doi:10.1371/journal.pone.0090740

Servanty, S., Gaillard, J.M., Toïgo, C. & S. Brandt Serge. 2009. Pulsed resources and climate-induced variation in the reproductive traits of wild boar under high hunting pressure. *Journal of Animal Ecology* 78: 1278-1290 doi: 10.1111/j.1365-2656.2009.01579.x

Snow, N. P. & K. C. VerCauteren. 2019. Movement responses inform effectiveness and consequences of baiting wild pigs for population control. *Crop Protection* 124: 104835. doi.org/10.1016/j.cropro.2019.05.029

SOU 2014: 54a. 2014. Bilaga 7. Litteratursammanställning – Effekter av utfodring av klövvilt. <https://data.riksdagen.se/fil/2FOEC3D7-82D6-463E-97CE-13A4FDB7AB49>

SOU 2014: 54b. 2014. Bilaga 6. Utfodring och attityder till utfodring i Sverige. <https://data.riksdagen.se/fil/2FOEC3D7-82D6-463E-97CE-13A4FDB7AB49>

SOU 2014: 54c. 2014. Vildsvin och viltskador– om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt <https://data.riksdagen.se/fil/2FOEC3D7-82D6-463E-97CE-13A4FDB7AB49>

Thurfjell, H., Spong, G. Olsson, M. & G. Ericsson. 2015. Avoidance of high traffic levels results in lower risk of wild boar-vehicle accidents. *Landscape and Urban Planning* 133: 98–104. <http://dx.doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.09.015>

Viltövervakningen 2022. *Svenska Jägareförbundets viltövervakning*. [Viltdata.se](http://viltdata.se)

Viltolycksrådet 2022. Nationella viltolycksrådet. [Viltolycka.se](http://viltolycka.se)

Widemo, F., Elmhagen, B. & N. Liljebäck. 2019. *Viltets ekosystemtjänster - en kunskapsammanställning till stöd för värdering och förvaltning*. 163 sidor. Naturvårdsverkets rapportserie. <https://www.naturvardsverket.se/4aa3ec/globalassets/media/publikationer-pdf/6800/978-91-620-6889-9.pdf>

Tack

Stort tack till alla de jaktkortslösare och lantbrukare som besvarat attitydundersökningarna! Författaren vill även tacka Svenska Jägareförbundets (SJF) och Naturvårdsverket (NV) som bidragit med medel för att genomföra attitydundersökningarna (SJF + NV) och ta fram rapporten (NV).

Rapporten uttrycker nödvändigtvis inte Naturvårdsverkets ställningstagande. Författaren svarar själv för innehållet och anges vid referens till rapporten.

Svenska jägares och lantbrukares attityder till vildsvin, åteljakt och utfodring av vilt

Attitudes of Swedish farmers and hunters to hunting wild boar over bait and to supplementary feeding of ungulates

Den 1 juli 2021 beslutade regeringen om ändringar i jaktförordningen (1987:905) som innebar möjlighet för länsstyrelserna att förbjuda eller ställa upp villkor för utfodring av klövvilt. Ett sådant beslut får dock inte omfatta utfodring i form av saltstenar, viltåkrar eller foder som placeras på åtelplatser för att bedriva åteljakt. Vidare innebar ändringarna att Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om åtling för jakt vid åtelplatser som anordnats för ändamålet (åteljakt).

Denna rapport undersöker jägares och lantbrukares inställning till vildsvin, åteljakt och utfodring av vilt. Resultaten baseras på attitydstudier riktade till jägare respektive lantbrukare utförda under 2021. Rapporten är skriven på uppdrag av Naturvårdsverket och författaren ansvarar själv för innehåll, slutsatser och eventuella rekommendationer. Resultatet kommer utgöra en del av kunskapsunderlaget vid framtagande av föreskrifter för åteljakt.